Число 36. Львів дня 4. (18) Вересня 1902. Річник VI.

Виходить що тижня в четвер.

Редакция і адмінїстрация: Львів, ул. Батория 24.

Видає і за редакцию одвічає: Вячеслав Будзиновский.

СВОБОДА

Полїтичне, просьвітне і господарске письмо для народу.

Предплата на цїлий рік стоїть 4 корони.

За анонси платить ся 20 сотиків від стрічки.

Рекламациї вільні від оплати.

Невизискані податкові пільги.

Богато людскої кривди йде звідти, що люди не вміють або й не хочуть користати зі свого доброго права. Часто буває і таке, що люди про те своє право навіть нїчого не знають. Дїє ся се особливо в области податків.

Вже нераз звертало ся у нас увагу, кілько то ґрунтового податку переплачують наші селяни через те, що не пильнують періодичної ревізиї катастру. Тепер хочемо вказати на дві хиби в податку клясово-домовім по селах і місточках.

I. Після тарифи податку клясово-домового, хати (доми), що мають тілько одну часть до мешканя, належать до XVI. кляси і оплачують державний податок звичайно в квоті 1 зр. 50 кр. або 3 К. Звичайно, але не все, бо деяким хатам прислугує вимково знижена стопа податкова. Є такі хати, від котрих державний податок на жаданє властителя має буди знижений до половини і платить ся замість 1 зр. 50 кр. лише 75 кр. (1 К. 50 сот.) Іменно право каже, що знижений податок 75 кр. має бути признаний отсим хатам (очивидно коли ті хати складають ся лише з одної мешкальної части):

1. хатам зробленим з трощі;
2. хатам зліпленим з глини (без муру т. зв. ліпянкам);
3. хатам сплетеним з прутя;
4. в Галичинї і на Буковинї всїм хатам (складаючим ся з одної мешкальної части), котрі стоять окремо за селом, (закон каже „одиноко і без звязи з місцевостию“) — хочби навіть ті хати були з грубого дерева або муровані і хочби були найліпше збудовані.

Таких хат є в Галичинї і на Буковинї дуже богато і в них мешкає найбіднїйша часть народу. Величезна більшість тих найбіднїйших селян і маломіщан не скористали зі свого доброго права і платить від своїх хат податок двічі більший як треба; а разом з державним податком подвоюють ся також додатки краєві, повітові, громадскі і всякі конкуренцийні датки.

Причиною є те, що загал нашого населеня не знає нїчого про ту податкову полекшу. А прецї нїчого легкого, як з тої полекші скористати. Треба тілько внести до староства звичайне поданє і то без стемпля. В поданю тім треба жадати зниженої стопи податкової для своєї хати і подати причину, для котрої се жаданє ставить ся (— що хата є ліплена з глини, — плетена з прутя, — що стоїть окреме за селом). Де є добрий (прихильний для громади) війт, там можна ще легке сю цїль осягнути. Іменно, громадский уряд може зробити спис всїх тих хат, котрим після наведеної висше постанови закона належить ся знижена стопа податкова XVI. кляси податку домово-клясового, і в імени властителїв всїх тих хат внести з уряду одно поданє до старостьва о признанє тої полекші.

Тепер се як раз на часї, бо недавно дістали податкові інспектори порученє розслїдити сю справу з уряду, аби пересьвідчити ся, кілько хат має право до згаданої полекші, а кілько з неї користає.

II. Другою податковою пільгою, з якої загал нашого селяньства і маломіщаньства не користає, се т. зв. „вільні літа“ при новоставлених будинках.

Закон (з 25. марта 1880 ч. 39 в. з. д.) постановляє, що новозбудовані доми є вільні від державного податку через дванайцять лїт. Тих 12 лїт числить ся від хвилї, коли властитель дістав урядове позволенє на замешканє, а зглядно, якби властитель замешкав перед узисканєм того позволеня, від хвилї замешканя. Вільні літа належать ся не лиш тодї, коли ставить ся новий будинок на новім місци, але і тодї, коли новий будинок ставить ся на давнім місци від самої землї, хочби і на давних фундаментах. Коли тілько часть будинку є нова, то і увільненє належить ся від якоїсь лише части податку. Колиж будинок цїлий новий, почавши від рівної землї, то належить ся увільненє від цїлого податку. З рештою „вільні лїта“ відносять тілько до самого державного податку; додатки мимо вільних лїт мусить ся платити.

Хто хоче, щоби єго нова хата була вільна від державного податку — або як звичайно говорить ся, хто хоче дістати „вільні лїта“ для своєї хати, той мусить внести поданє до Старостьва, і просити в тім поданю о признанє вільних лїт. До такого поданя треба долучити: 1) посьвідченє уряду громадского, що будова нової хати вже скінчена; 2) консенс на будову (позволенє уряду громадского, що позволив будувати нову хату); 3) плян будови (плян той можна собі самому нарисувати); 4) консенс на замешканє (позволенє гром. уряду, що в новій хатї вільно мешкати) 5) топоґрафічне описанє (з яких частий складає ся хата).

Таке поданє треба внести до 45 день по скінченю будови, а на всякий спосіб перед дійсним замешканєм хати. Вільно внести і пізнїйше, навіть в рік або й у кілька лїт по вибудуваню нової хати, але в такім разї тратить ся право до увільненя від податку за той час, що вже минув перед внесенєм поданя. Значить таке поданє о вільні літа внести пізно, всеж таки лїпше, як зовсім не вносити, бо всеж таки бодай зискає ся увільненє від податку за той час, що ще до 12 лїт має уплисти.

Поданє о вільні літа, як і єго залучники є вільні від стемпля.

Паньский голос по страйку.

В часї страйкової акциї польскі ґазети надїяли ся, що страйки скінчать ся погромом і материяльною руїною руских селян, що огірченє селяньства зверне ся против провідників руского народу, та що страх перед дальшими страйками спонукає обшарників спроваджувати масами мазурів до східної Галичини.

Наші верховоди гадали, що страйком Русини викопали яму, в котру самі впадуть і поломлять собі кости, бо аж тепер буде осягнена цїль їх довголїтної полїтики. Они гадали, що руский хлоп буде до решти зруйнований, а мазурня затопить східну Галичину.

Польща пустила в рух всї ті средства, якими гадала побороти страйковий рух, — і всюди показало ся, що кождий бук має два кінцї.

Коли полїтики при зеленім столику еще гороїжили ся, люди практики, котрих тверда школа житя научила реально думати, зачали тут і там сумнївати ся о успішности всїх згаданих средств, та стали відраджувати борбу на ножі з руским народом, на котрій не конче Русин мусить найгірше вийти.

Зимним тушом на голову розгорячкованої гакати польскої є статя в 209 ч. Przegląd-у. „Jeszcze o strejkach rolnych“, написана нїби „земняком“, чи то „земянїном“, а бувшим послом соймовим. Сей „земняк“ подає „пережите і передумане“, бо „неможе мовчати, коли зі сторони интересованих обшарників падуть голоси і внесеня, котрі для справи обшарників видають ся убійчими“.

Ось дословний зміст тої вельми интересної дописи:

Пани на мазурщинї.

„Ґазети пишуть що для здавленя страйків треба: стягнути на фільварки мазурів і халупників кольоністів, а друге, робити машинами. Кому стати на машини, повинен обробити машиною все, що дасть ся машиною зробити. Але і до машини потрібні люди. Отже пишуть, що і до машини треба би спровадити мазурів.

„Загулюкані ґазетами пани західної Галичини, що тут розходить ся о польскі интерес, сидїли тихо. Але панам на заході так само тяжко як на сході. На заході еще тяжше господарувати, бо звідтам робітник іде до Прус і Америки, а на місци робітників дуже мало. Місцеві робітники підносять платню, так, що бідний шляхтич в західній Галичинї має страйк майже що дня. Єго лихе економічне положенє хочуть... поліпшити еще більшою дорізнею західно-галицкого робітника, забираючи єго до східної Галичини.

З того бачимо, що як наші пани зачнуть брати до роботи мазурів, то пани в західній Галичинї зачнуть кричати, що їм діє ся кривда і тих мазурів до нас не пустять.

І Мазури не поможуть!

„В додатку східно-галицким панам сим не поможе ся. Спровадити стілько мазурів, аби поробили всї роботи на весну, в жнива і осени, є неможливе. Сей робітник, що через цїлу зиму сидить на місци, і жде на весняну, лїтну і осїнну роботу, з'їв би двір з копитами.

„Спровадити робітника до жнив в часї самої пори робіт, є річею дорогою і непрактичною. Платимо робітникови дорогу (на наших желїзницях дуже дорогу), платимо єму за змарнований час транспорту. Хлоп, що їхав ваґоном для „40 хлопа 6 коний“ відпочиває на місци через два дни; числить ся отже на кожду голову майже по пять страчених для них днїв, за котрі треба дорого заплатити. Се не є жаден интерес.

Мазурский хлоп научить ся страйкувати від руского хлопа і осьвітлений тим сьвітлом руської цивілїзациї, буде осьвічувати своїх братів в західній Галичинї. Троха не розумію, чому всї національні интереси мають відбивати ся на паньскій скірі, все одно, східно чи західно галицкій.

Далї так пише той якийсь пан в Przegląd-ї:

Дописуватель Przegląd-у остерігає далї панів, аби они не зробили собі ворога з місцевого „елементу“ себто з руского хлопа і пише:

„А любий сей елємент, мимо а навіть побіч двірскої служби, навіть мазурскої (знаю факти), уміє, коли йде з двором на ножі, вирізати в ночи лан зеленого збіжа (для чисто гайдамацкої утїхи), підпалить стирту в поли, попсує зі злости дорогу машину, підкине худобі яке свиньство, що нещасний двір є в вічній облозї і то в такій невиносимій що чоловік давить ся зі злости, коли нам кажуть, що „ми рядимо краєм“. — А я спродав би сю дорогу невдячну батьківщину першому лїпшому прохожому.

„Аби виписати сї кроваві слова, треба бути в скірі шляхтича, що належить до „пануючих верховодів“.

Польскі ґазети жадають від нас, аби ми для спроваджених сьвіжої людности будували косьцьоли і каплички, закладали і фундували парохії.. Побіч тілько старих і тяжких видатків, при що-раз більше ростучім обдовженю, дуже богато жадає від нас польска справа“. А старі гр. кат. і рим. кат. церкви і парохії також лишають ся на наших плечах. Я не нарушую чести Бога, але Бог видить, що не можемо. Коли всї поступові держави думають о звільненю від довгів передовсїм великої посїлости, ми видумуємо на шляхту обовязки, котрі мусять єї зруйнувати“.

За найрозумнїйше і найлїпше средство автор статї уважає відарендовуванє ланів спілкам місцевих селян на довший час.

„Найлуче стало ся — пише далї автор, що до цїлої сеї справи вихала своє „тши ґроше“ руска справа. І коби то хоч люди доброї волї — з такими можна би говорити, але в цїлій сїй акциї має ся перед собою сїру, безіменну масу, а ті імена, які стрічаємо в сїм руху, не дають поруки, що потрафлять споввити з ними угоду.

З сумного досьвіду знаємо, що скінчений страйк і еще той, що буде, є дїлом Українців, за котрими вже від довшого часу руский хлоп іде як зачарований.

Страйк і москвофіли.

Przegląd признає ся до того, що разом з польскими панами дабили страйк також зрадники москвофіли, бо пише:

В тяжкій страйковій борбі зробили нам прислугу москвофіли. Чому мимо небезпеченьства цілковитої утрати довіря народних мас, москвофіли воюють против страйків? Отже на Україні був хлопский бунт, україньский рух, розбуджений брошурками, шварцованими з Галичини. Сей рух звернув увагу царского правительства на україньску справу, а москвофіли дістали „бефель“ нищити україньскі забаганки. Москвофіли з тяжким серцем сповняють сей наказ і одержують за се свою ґажу і будуть сповняти єго дальше. Їх робота може бути нам в дечому користна, але хто инший єї замовив і оплатив. Ми не повинні дати ся надути і плаватити австрийскими коронами за се, за що вже заплачено росийскими рублями.

Страйкові процеси.

Перед звичайним трибуналом у Львові відбула ся карна розправа против вісім мешканців з Гаїв під Львовом. На лаві обжалованих засіли увязнені: 1) Ром. Вербович, коваль, 2) Брон. Кокоціньский, мельник, 3) М. Гейден, столяр, з вільної стопи відповідають зарібники: 4) Йос. Грушка, 5) П. Войдило, 6) Стан. Арматовский, 7) Фр. Дружбашевский і 8) Андрей Гавак, оба послідні з Білки шляхотскої.

Акт обжалованя закидає, що дня 6 липня с. р. в Гаях на ґрунтах кн. Северини Сапіжини занехали робітники роботу, щоби вибороти собі висшу плату. Приведено робітників з сусідної Білки шляхотскої і в полудне привезено для них харч і 4 бочки пива, щоби покріпили ся, заки станутъ до роботи. До такої роботи (!) хотїли прилучитись і страйкарі, але до того не допустив їх двірскій служка Воляньский, сховавши Більчан до шпіхлїра. Страйкарі пішли під коршму. Коли Більчани покріпившись пустили ся йти в поле до роботи, заступили їм дорогу страйкарі з обжалованим Ром. Вербовичом на чолї і узброєні в коли досить їх поколотили.

Суд видав вирок, котрим Ромуальда Вербовича засудив на 6 місяців тяжкої вязниці з постом раз в тижни, а Броніслава Кокоціньского і Маєра Гейдена на 14 дні арешту. Всіх инших увільнено.

В пятницю відбула ся перед карним трибуналом в Станїславові перша розправа за страйки в бучацкім повіті. Обжалованими були Федьо Панкевич, Стефан Лесюк і 60-лїтна Марта Михайлюкова — всї зі Соколова. Всїм закинула прокуратория публичне насильство через небезпечні погрози — язиком. Панкевич мав сказати до працюючого на лані двірского польового: „Ти жнеш, зажди до вечера, я тобі вріжу“. Тим єго так перепудив, що — польовий дальше працював спокійно. Марта Михайлюкова, стрітивши вертаючих з лану польових і двівску службу, мала до них сказати: „Чому-ж ви не взяли горшка на кров, а мішка на кости?“. Всї обжаловані пересиділи в слїдчій вязници по 5 тижнів. З Золотого Потика повели їх жандарми до Станїславова. Два хлопи були сковані до себе, за ними ішла прикована до них баба. Панкевича засуджено на два місяцї вязниці; прокуратор відкликав ся против низького виміру кари. Лесюка засуджено за перекрочене коаліцийного закона на 4 тижнї, Михайлюкову на 2 тижнї арешту.

Перед трибуналом карним в Станїславові відбулась дня 9 вересня с. р. під проводом радника Серафіньского розправа карна против 17 селян з Кійданець повіту бучацкого. Обжалованими були слїдуючі селяни: 1) Пилип Шкаралупа, 2) Демко Шкаралупа, 3) Яків Піддубний, 4) Михайло Колодницкий, 5) Тадей Кричковский recte Мильницкий, 6) Іван Дзісьо recte Кунїкевич, 7) Лука Кавецкий, 8) Федь Гошовский, 9) Онуфрий Сорока, 10) Василь Чайковский, 11) Іван Красуцкий, 12) Яків Рудольф, 13) Блажей Осїдач, 14) Федь Шандуровский, 15) Лев Чехаровский, 16) Йосиф Рушецкий і 18) Іван Шкаралупа. Перші два обжаловані пересиділи в слїдчім арештї уже з місяць, всї прочі обжаловані позістали на вільній стопі. — Усїх обжалованих увільнено від закиненого їм злочину, а натомість засуджено обжалованих за переступство закона коаліцийного а то: перших двох обжалованих на 3 тижнї арешту, чотирох дальших на арешт по 8 днів, а вкінци слїдуючих 4 обжалованих на кару по 5 днів арешту. Прочих обжалованих увільнено цілковито. Пилип Шкаралупа і Демко Шкаралупа приняли вирок, бо мусїли би дальше сидїти в слїдчім арештї і чекати на рішенє палати радної. Всї прочі обжаловані зголосили зажаленє неважности. — Прокуратор зголосив відклик з причини низького виміру кари що-до обжалованих 7—10.

Перед звич. судовим трибуналом в Тернополи відбула ся дня 5 вересня с. р. карна розправа против Івана Обаля і Мілька Обаля з Ободівки повіту збаражского обжалованих о те, що дня 18 серпня 1902 грозили Грицьови Жукови забитєм за те, що він ходить на роботу до двора.

Обжаловані толкують ся, що гуси Гриця Жука вл]зли в їх овес, а коли син Івана Стефан їх заганяв, вибіг Гриць Жук, побив Стефана і відобрав гуси; на те надбігли оба обжаловані і почали з Грицем Жуком сварити ся, а він їм сказав, що пійде до двора до ґрафа Тишкевича поскаржити ся і з тим відійшов. Не грозили єму і взагалї нічого не говорили о страйку.

Сьвідок Гриць Жук заприсяжений зізнає, що дійсно була сварня за гуси і о страйку не було бесїди, але за те, що він сам оден в селї на роботу до двора ходив, то люди на него ворогували і коли казав, що йде до двора до ґрафа Тишкевича, тогди Іван Обаль крикнув до него: навіть рачки не полїзеш до грабйого, а Мілько Обаль сказав єму: я грабйого не бою ся, я сам тебе обладжу, так що мене попамятаєш!

Вирок: „Іван Обаль і Мілько Обаль винні злочину небезпечної погрози і засуджує ся першого на три, а другого на два місяцї тяжкої вязниці.

Оборонець Гриневецкий зголосив зажаленє неважности, прокуратор по причинї низької кари.

Іван Обаль сидить в слїдчій вязници від 18 серпня с. р.

Перед звич. триб. в Тернополи відбула ся дня 10 вересня карна розправа против Василя Шмати з Кривенького обжалуваного, що 29 липня грозив Петрови Паламареви смертию, коли пійде на двірский лан робити.

Дня 12 вересня 1902 відбула ся перед звичайним трибуналом в Тернополи карна розправа против Гриця Комаринця оскарженого, що не послухав візваня жандарма, щоби розходити ся, і що в часї страйку сказав до драґонів занятих в Гнилицях „Ви інтеліґенті Чехів?“, при чім сплюнув в сторону драґонів і сказав: „Я вам покажу“.

Оскарженого боронив п. А. Гриневецкий.

Оскаржений Гриць Комаринець, ученик V реальної кляси в Тернополи, син господаря з Гнилиць великих, толкує ся, що на візванє жандарма в сей час відійшов, а драґонам сказав так, бо драґони відзивали ся неприличними словами до бабів, що працювали на городї єго батька. — Комаринець дістав 10 кор. кари.

Перед звичайним трибуналом окружного суду в Тернополи скінчила ся дня 13 вересня с. р. карна розправа против 53 страйкарів з Янівки коло Тернополя. Всї вони були обжаловані о злочин публичного насильства через вимушенє а кромі того деякі з них о ріжні провини.

В актї обжалованя описаний цілий страйк в Янівцї.

Ось важнійші уступи:

„В труднім положеню і без сумнїву також під впливом ноторичних аґітаций за загальним страйком мійских робітників, удали ся по відбутих нарадах обжаловані, названі від 1—25, дня 25 червня громадно до фільварку і тут зажадали від посесора жида Якова Єршовича, щоби віддалив чужих робітників, а на їх місце приняв виключно місцевих, а також підвисшив платню, заповідаючи, що в разї відмови застрайкують і не допустять чужих до роботи на фільварку в Янівцї. Та переговори з посесором Яковом Єршовичом не довели до жаданого ними успіху. Обжаловані пішли на лан.

„Заставши на лані чужих робітників з Домаморича, візвали їх, щоби не робили і забрали ся з Янівки, і загрозили їм битєм, як не заберуть ся з Янівки.

„Слїдуючого дня 26 червня приняв посесор Єршович обжалованих Антона Кульчицкого, Яна Мазярского, Стефана Бенеду і других названих до роботи, де часть підгортала бураки, часть косила конюшину. Обжаловані довідались в часї роботи, що рівночасно на лані двірскім під лїсом працює 13 робітників з Почапинець, сапають іменно картофлї під охороною ц. к. жандарма Михайла Щурка. Обжаловані незважаючи на те, пішли громадно на той лан з косами, сапами і що хто при роботї уживав. З криком і грізною поставою напали они товпою на робітників з Почапинець так насильно, що ті спаслись утечою до поблизького лїса. Обжаловані заняли їх місця, але жандарм успокоїв почапинецких людий, що они повернули на лан, станули одні при других, але до дальшої роботи не брались.

„Анна Кульчицка кидала на них грудами, Катарина Герцун відгрожувала ся патиком, всї грізно і уперто домагали ся від почапинецких, щоби дальше не робили і з лану забрали ся.

„Жандарм Щурко двократно візвав обжалованих, щоби розійшлись, але безуспішно — жаден з обжалованих не рушив ся з місця, тим більше, що обжаловані Клим Борбило, Никола Піхурский і Антім Кульчицкий заохочували їх до опору і щоб позістали на місци так довго, поки чужі робітники не уступлять ся. Супротив переважної переваги і напору не видержали Почапинецкі, почали уступати, а відворот їх повільний замінив ся опісля під напором обжалованих в формальну утечу“.

Розправа тревала три дни. Всїх боронив адв. д р Данилович.

Дня 13 вересня с. р. запав вирок, що всї обжаловані увільнені від злочину з. к., за те засуджено їх за провину збіговиска і за переступство закон коаліцийного на кару арешту, а то 4 дістало по місяцеви арешту, а инші від 8 до 14 днів; шістьох увільнено зовсїм від всякої вини і кари.

Всї обжаловані Русини, але більша половина між ними латинники.

При розправі вийшло на яв, що посесор наймав до поленя пшениці також дїти від 8 до 10 лїт і платив їм 7—12 кр. денно. При поленю пшениці **привязував дїтям каміня до шиї**, щоби все були похилені і пильно пололи. Перед страйком платив посесор дорослим робітникам 15 до 30 кр. за день роботи, а по страйку підвисшив денну платню на 30 до 45 кр.

В суді пов. в Копичиньцях засуджено Тимка і Івана Демкова Івана Пендзївола за переступ закона коаліц. на 14 день арешту. Івана Пендзївола, Сильвестра і Петра Дурделю також за переступ закона коаліц. засуджено першого на 7 день, остатних по 10 день арешту. В тій справі сидїли в слїдстві через 15 день. Розуміє ся, що всї засуджені зголосили відклик.

Цікава була розправа, яка відбулась на донесенє концепіста староства Сроки против Г. Паращука, заступника голови читальнї в Крогульци — о переступ закона о стоваришенях. П. концепіст доніс іменно до суду, що коли з'їхав до Крогульця щоби перевести ревізию в читальни, Паращук не хотїв єму отворити шафи з книжками, бо не мав ключа, котрий завсїгди мав при собі бібліотекар, котрий тогди був в поли при роботї. Не хотїв також слухати наказу п. концепіста, щоби шафу розбити сокирою, п. концепіст від'їхав проте з нічим — не перевівши ревізиї. При розправі вийшло, що ревізию хотїв концепіст перевести нелеґально, бо як сам зізнав до протоколу судового, на „poufne doniesienie wniesione do starostwa“, що в читальни відбувають ся сходини стрейкові; вийшло також, що Парищук не міг вітворити шафи, бо дійсно не мав ключа, а чужої власности ушкоджувати не сьмів. Мимо тих доказів, засудив суд Паращука на 8 день арешту. Засуджений зголосив рекурс.

Дня 6 с. м. відбула ся в Козові в Бережанщинї розправа против В. Кончевича студ. університету, за збори під голим небом без зізволеля власти. Засуджено єго на 20 К. гривни.

Дня 9 с. м. тамже відбула ся розправа против Антона Яремуса з Купчинець (бідного зарібника). Річ мала ся так: Як купчинецкі люди задумали страйкувати, порозсилали по трех людий до околичних сіл, щоби там повідомили о страйку і щоби тамошні люди їм не псували. Таких трох людий прийшло і до Городища. Опісля прийшов і обвинений до села і вступив до склепу Керніцкого (Поляка) куповати собі тютюну. Сей спитав єго з відки він, а коли дізнав ся, що з Купчинець, почав розпитувати, що роблять тутки три купчинецькі люди. Сей єму зачав пояснити, що є видана

устава, що позваляє страйкувати і они хотять, щоби і тутешні селяни до них пристали і їм не псували. При розправі заприсяжено сьвідка Кервіцкого, а той зізнав, що обвинений сказав, що вийшла устава, щоби люди робили за 6 сніп. Обвиненого засуджено на 14 діб арешту і кошти. Засуджений кару приймає, бо не має на стілько гроший, щоби поносити копіти відклику. Єму позволено за 14 днів прийти відсиджувати кару.

Того самого дня відбула ся розправа против Авґуста Кринда, Шимка Роґача і Антона Котляра господарів з Козови. Всіх увільнено.

В днях 5 і 6 вересня с. р. відбула ся перед звичайним трибуналом в Золочеві карна розправа против 22 селян-страйкарів зі Скнилова. На лаві обжалованих засіли: 1) Михайло Папроцкий, званий Коваль, 1) Олекса Чепіль, 3) Іван Вороневич, 4) Атанас Недільский, 5) Іван Папроцкий, 6) Гнат Кухар, 7) Данило Шпак, 8) Семко Солотва, 9) Іван Кухар, 10) Михайло Недільский, 11) Іван Ґереґа, 12) Ілько Солотва, 13) Андрух Сокач, 14) Іван Конобэ, 15) Іван Шпак, 16) Федько Кухар, 17) Іван Стихів 18) Василь Кіт, 19) Іосиф Аріян, 20) Юрко Ключинка, 21) Олекса Баран, 22) Андрух Малащук.

По переведеню розправи видав трибунал вирок, котрим перших двох обжал, а то Михайла Папроцкого, Коваля і Олексу Чепіля засудив кождого на кару по 6 місяців вязниці, чотирох (під 7, 13, 16, 20 названих) увільнив, а всіх инших засудив трох (під 3, 4, 19) на 14 день, чотирох на 8 день, трех на 5 а шістьох на 3 дни арешту.

Обжаловані зголосили жалобу неважности.

ДОПИСИ.

Бережанщина

В запущенім селі Будилові мала жмінка патріотів працювала невтомимо, а овочем їх праці є Читальня „Просьвіти“, котрої засноване наступило дня 24 серпня. По посьвяченю власного льокалю о. парох отворив збори короткою промовою, покликуючи на провідника збору З. Кузелю, студ. фільозофії. До виділу увійшли: о. Ю. Чубатий голова, Йос. Гуменюк заступник, Плятон Редкевич секретар, Юзько Вибудовский касиєр, Василь Пукаль бібліотекар, заступники: Андрух Сітко і Петро Прокопів.

Збори замкнув о. парох, заохочуючи всіх членів до щирої праці над осьвітою. Дай Боже, щоб слова бесідників принялись в серцях слухачів, щоб слово правди і науки рознеслось від хати до хати, розяснило умисли, згаріло души, заохотило до стійности праці і пожертвованя, за нарід, єго честь, славу і волю.

Рудеччина.

Про гарне поведенє москвофільского сьвященика доносять нам з Гошан. Гошани доперва сего року зачали пробуджуватись зі сну. Перед двома неділями відбули ся там довірочні збори селян. Сьвященик був противний зборам і він зробив се, що жандарм робив все слідство і 4 господарів покликав комісар та стягав з них протоколи, як сї збори відбувались.

Та не кінець на тім. Наш пан-отець що мали мати службу Божу в Дубаневичах відправили тиху службу в Гошанах, а замість науки з письма сьвятого, виголосили проповідь о сих довірочних зборах. Кричали на цїлу церков, що в Гошанах вже не будуть правити голосної служби Божої тілько тиху і без науки. Се має бути кара за ту провину, що ми не услухали єго, коли він нас упоминав аби ми не слухали тих, що нас „бунтують“. В ту саму неділю були хрестини, а коли за кума станув Іван Щербяк то отець єго відогнав від сьвятого хресту за се, що він впустив до своєї хати на довірочні збори академіка. Ой Отче! Таким способом ви анї не уратуєте москвофільскої партиї, анї тих панів, котрим москвофіли тепер лижуть ся!

В неділю дня 7. с. м. відбули ся в Гонятичах збори читальнї Просьвіти в домі господаря Сеня Фарата. До виділу вибрано: головою Олексу. Дякова, заступником Сеня Фарата, касиєром Якова Кордюка, секретаром Гаврила Кордюка, бібліотекаром Павла Оприска, заступниками: Ілька Фарата і Івана Гринчишина.

По зборах відбула ся забава з музикою

О. Д.

Станиславівщина.

Дня 3. серпня громадяни Рибна, виходячи з церкви, порішили збойкотувати арендаря Шамона Срулька. (Коли прийшов до Рибна, був голий і босий, а тепер є паном на ціле село). Тогож самого дня по ухвалї, не був нїхто в корчмі, хиба тілько за тютюном. Жидиско скрутив ся, не мов шило хто запхав в него. Він побіг до начальника, Михайла Гальки тай питає: „Що то є пане вуйт? Що я вам завинило, же мене зі сьвіт гоните. Пане вуйт, я вас прошу, най ще ідуть до мене поки не відберу своє довг“. Начальник Михайло Галька, розумний і розважний чоловік, відповів єму так: „Щож я тобі пораджу. Іди до тих, що у тебе пють і ночують!“

Лише хрунї пішли до Срулька і пили як за чужі гроші. *М. Г.*

Просимо донести нам, як сей бойкот скінчив ся.

Равщина.

Равщина також не є хлопский рай. В Верхраті є дідичем Людвік граф Дембіцкі. Кажуть, що він і єго жінка страх побожні: носять шкаплїрі, відмовляють пацїрі на коронці, ходять до церкви і навіть (не чуване) сповідають ся перед руским сьвящеником та руским причастєм причащають ся, бо мовляли „ми бардзо кохами Русїнуф“. Та се мимоходом добавляємо! не велика штука бути побожним так, а не бути побожним, як христос вчить: „милости хочу, а не жертви“!

Ось послухайте, як то двір Дембіцких платить за хлопску працю. Річним робітникам платить: парібкам найвисше 24 зр., а дівкам 15—20 зр. на якийсь там нужденний харч і більше нїчого!

Денним робітникам о їх власній страві, в зимі: при машинї, при накладаню або розкиданю обірнику 12 кр. за день. На весну: за з'оранє 1 морґа 1 зр., а денне: плугатореви 20 кр., погоничеви, садили, копали і иншим таким робітникам по 16 кр., при сапаню бульби, бураків і т. п. роботї 18 кр. В лїті: косареви 30 кр., сушили або сушильникови 20 кр., женцеви 30 кр. Вязали або вязальникови 10 кр. від копи і за воженє снопів по 10 кр. також від копи. В осени: при копаню бульби 20 кр. за день, а на кірці то по 10 кр. за корець, однак ті кірцї мірить ся „барою“, що в ній змістить ся 6 кірців, тимчасом до заплати числить ся лише 5

За пасовиско: від корови 4 зр. 2 курці і 10 яєць, від телять 3 зр. і 10 яєць. За квит до збираня: а) суниць або черниць 40 кр., б) малин 1 зр., в) губ 40 кр., однак коли хто назбирає правдивих грибів, то зараз відбирають.

Коли селяньска худоба перекине ногою за паньску межу, то здира найменше 6 зр. від штуки. Двір „побожних“ Дембіцких покасував громадскі пільні дороги, так що многі господарі не мають куди перевести обірнику і збіжа, отже мусять просити двір о призволенє за відплатою 5 днів роботи. Гей селяни равского повіту! Що ви на се?!

В Махнові мав дня 28 серпня відбути ся вечерок в читальни Просьвіти. Відчит мав мати о. Іван Кипріян з Немирова Тогдї пішло двох виділових просити пароха о. Волошиньского на сей вечерок. Тодї почав о. Волошиньский обох виділових збирати з гори, на що они запросили отця Кипріяна Сказав їм, що з того можуть бути дуже злі насьлїдки, бо о. Кипріян приїде „одною дорогою, а жандарм другою“. Наконець сказав до Стефана Сича: „Ви робіть собі, що хочете. Я на той вечерок прийду, або ні, але дякови не позволю там мішати ся, бо по що єму клопоту“. Коли дяк се вислухав, заявив, що диригувати не буде. Тодї Олекса Сташко, бувший дяк з Улична зібрав сьпіваків і вечерок мав відбути ся лише для селян. Тимчасом хтось доніс до староства о сїм вечерку і в четвер пополудни приїхав комісар з Рави до двора, нібито на польованє і чекав, коли сей вечерок зачне ся. Коли почули о тім селяни, розбігли ся зі страху як вівці, а комісар переночувавши, досьвіта вибрав ся з двора.

Снятинщина.

Дня 7. вересня відбулось торжество отвореня тов. „Січ“ в Заболотові, при величезнім числї участників. Збори відкрив селянин Дмитро Лукащук короткою промовою, в котрій вияснив зібраним ціль сеї наради і предложив на голову д-ра К. Трильовского, котрий в гарній, півтора години треваючій промові ціль і задачі товариства „Січ“ вияснив і загрівав членів до витревалости в праці для добра і піддвигненя не тільки місточка Заболотова, але й цїлого снятиньского повіта. Після сего приступлено до вибору виділу товариства і обговореня деяких пекучих справ відносячих ся до дальшої діяльности товариства.

По скінченій нарадї рушили учасники торжественним походом на місцеву толоку, де мали відбутись забави. Перед вела „Січ“ заболотівска, відтак йшла „Січ“ з Трофанівки, кожда з власною хоругвою і відзнаками, (з кошовим на переді, а дурмачем з боку.) Дальше йшов довженний похід місцевих і дооколичних селян, що в взірцевім порядку уставились в чвірки. По дорозі співано патриотичні пісні. На толоцї розпочались веселї забави, що тривали від 4-тої години з полудня до пізної ночи.

Каменеччина.

В Железові великім страйк покінчив ся повною побідою єще в першій половинї сепрпня. Лихі сили, котрі не з'уміли страйку зломати, хоть до сего навіть амвони уживали; хочуть тепер пімстити ся. Місяць по славній проповіди кс. Бржезїцкого, приходять жандарми і стягають протоколи о обиду релїґії (хлопи були обуреві на księdza і ганили єго kazanie), а при стяганю сих протоколів самі піддавали відповіди і вказували особи, на котрих мають всьо скинути. Також стягали протоколи із всїх слуг і ту піддавали відповіди, говорячи: „możо oni mieli pręty, albo kije pod sierakiem, może wy dobrze nie widzieli“ і т. п. Але всї слуги як оден відповіли по правдї. Гадав би хто, що вже конець, але де там! На 22. вересня мають три комітетові (між ними Павло Бойко, найбільше коло страйку заслужений господар, без єго енерґії ціле село виглядало би инакше) і пятьох двірских слуг термін в Каменції. Се використує славний посесор Бурґгардт (в єго коморі зігнило 100 штук хлопскої одежі а єго син простий розбишака) в той спосіб, що каже слугам зізнавати так, будьтоби їх зігнано з лану і не пущено на роботу, бо в противнім разї, не лиш що не дасть підвисшеної в страйку платнї, але і з давної єще по 24 кор. урве. О сїм знає і ks. Brzezicki і p. Starosta, але перший не має анї трошки місця в пеклї для п. посесора, а другий таких висказів не уважає за прессию на сьвідків.

Ks. Brzezicki так „troskliwy“ о duszycki (навіть рускі), анї словом не зганив Кароля сина Бурґгардта, котрий перед трома днями знова в страшнвй, нелюдский спосіб побив двоє бідаків...

От так Біг високо а цїсар далеко кажуть хлопи.

Сокальщина.

Наші люди пізнали ся вже на кацапских ґазетах і викидають їх з читалень „Просьвіти“. Так зробило також село Войславичі. Викинуло „Русское Слово“, мов те гниле яблоко з поміж здорових. Нїхто за ним не заплакав — хиба оден Іван Козак. Він був кілька лїт бібліотекарем в нашій читальнї але що завсїгди пхав людям під ніс книжочки Качковского а книжочки „Просьвіти“ ховав по закамарках, то вибрали иншого на єго місце. В нас один академік раз на сходинах читальняних читав брошуру Будзиновского, то Іван Козак волів на той час піти до коршми, як до читальнї. Коли другий раз скликав той академік довірочні наради, то всї прийшли, а Іван Козак з далека оминув збори, щоб часом пан староста не гнївав ся на него. А треба знати, що він має аґенцию „Днїстра“, що наше товариство дає єму заробок а він признає ся до кацанів. Товариство „Днїстер“ не повинно давати кацанам заробку, тілько Русинам. Руске товариство, руский гріш не повинні годувати зрадників руского народу! *Читальник.*

НОВИНКИ.

— **Спростованє спростованя!** З Корнів равского повіту дістали ми письмо, в котрім сказано, що все те, що г. Вербовий подав в своїм спростованю, є неправдиве, а правдива є перша допись.

Всяке спростованє кожда редакция повинна і обовязана помістити, отже і ми се зробили.

— **Спілка для господарства і торговлї в Перемишли** доносить, що крім пшениці „Дро-

гоївки“ і Вигірки“ має ще пшеницю „Перлівку“ котра в тім році видала надзвичайні плоди. За 100 к. числимо лишень 35 кор. Просимо користати так з доброго ґатунку пшениці як і з низької ціни, якої не дають другі продуценти, дальше повідомляємо, що удало ся нам дістати ще значнійшу скількість томасини, котру продаєм по 7 кор. 80 сот. за 100 клґ. Кому проте потрібний сей навіз, просимо як найскорше звернути ся до нас.

— **Польскі відпусти в рускі сьвята.** В жидачівскім повіті є місцевість „Кохавина“ славна зі своїх відпустів тим, що тисячі народу і то руского стягає ся до неї. Напихають єго там „шкаплїрами, польскими образками і иншими річами“. Сего року на „Успеніє“ прибуло безліч руского народу і о диво! навіть „русскіи“ сьвященики „поржондні“ з далеких сторін (услужні не без цїлий) як з під Борщева, Калуша, Підмихайля; аж чотирох їх там було (а хто-ж то їх заступав в їхних церквах? певно лат. ксьондзи?!). Навіть рускі співаки хлопцї під проводом „поржондного“ учителя співали при Сл. Б. Не дивниця проте, що кохавиньский ксьондз закупив обшар двірский в Яйківцях до розпарцельованя межи мазурів. Всьо красно складає ся „pod jeden dach“. Ганьба, тай годї! а хто винен?

— **Помогло!** Комісар староства в Каменцї струм. п- Станїславский засудив двох селян з Желехова великого, Івана Гося і Семка Гавриляка, за мниму зневагу хруня війта, першого на 14 день арешту, другого на 28 день арешту і зараз казав їх замкнути на кару; засуд той видав пан комісар без переслуханя яких не будь сьвідків, і зарядив виконанє засуду, не вижидаючи єго правосильности. З тої причини віднесла ся Народна Рада у Львові телеґрафічно до президента мінїстрів Кербера, а наслїдок тої жалоби був такий що обох неправно засуджених селян зараз випущено з арешту.

— **Читальня „Просьвіти“ в Нисмичах.** Брошуру вислано в понедїлок. *Редакция.*

Цїна збіжа і плодів господарских,

Цїна збіжа у Львові. В остатних днях платили за 50 кільоґрамів: пшеницї 7·00—07·10; жита 5·85—6·00; ячменю пашового 0·00—0.00; ячменю броварного 5·00—5·25; вівса 5·50—5·75; ріпаку 10·00 — 10·25; гороху пашового —·— —·—; гороху до вареня 8·00—8·50; вики 5·00 до 5·25; бобику 4·75—5·—; гречки 0·00—0.00; кукурузи 5·00—5·15; конюшини червоної 45·— до 48.—; білої 75·00—80·00; шведскої 00·00 до 00·00; тимотки 18·00—23·00 корон.

Цїна безрог в Віднї. На торг сего тиждня привезено 11.386 штук свиний. За тучні свинї платили 102 до 104 сот., за середні і старі 96 до 100 сот., за легкі 88 до 94 сот., поросята 78 до 100 сот. за кільоґрам живої ваги.

Худоби зігнано на віденьский торг 4287 штук, з того з Галичини і Буковини 124. З галицких волів спродано 57 штук по 62 до 67 к.; 46 по 68 до 72 кор.; 21 по 73 до 76 кор; Бугаї товсті продавано по 58 до 72 к.; корови товсті по 56 до 72 к. Худу худобу продавано по 42 до 54 к. — Все за сотнар метричний живої ваги.

РАХУНОК

Товариства взаимного кредиту „Днїстер“
У ЛЬВОВІ
стоваришеня зареєстров. з обмеженою порукою
за місяць серпень 1902.

I. Стан довжний:

1. Удїли членів	90,900 К.	48 с.
2. Фонд резервовий	10,748 „	62 „
3. Спеціяльна резерва страт	1,111 „	59 „
4. Вкладки щадничі:		
а) стан на початку серпня 1,070,651 К. 92 с.		
б) вложило в серпни 93 сторін 18,685 „ 45 „		
разом 1,089.337 К. 37 с.		
в) виняло в серпни 65 сторін 35,896 „ 75 „		
Позістає з кінцем серпня	1,053.440 „	64 „
5. Сальдо побраних процентів	36,267 „	08 „
6. Непідняна дивіденда за рік 1897, 1898, 1899, 1900, 1901	4,772 „	64 „
7. Кошта спору	688 „	53 „
8. З рахунку ріжних сторін	579 „	83 „
9. Кредит банковий (в банку краєвім)	141,000 „	— „
10. Рах. зиску за р. 1901	1,144 „	43 „
Сума	1,340.654 К.	06 с.

II. Стан чинний:

1. Позички удїлені на скрипти і векслї:		
а) стан на початку серпня 1,207.140 К. 81 с.		
б) удїлено в серпни 23.420 „ — „		
разом 1,230.560 К. 81 с.		
в) сплачено в серпни 13,071 „ 02 „		
Стан з кінцем серпня	1,217.489 К.	79 с.
2. Готівка в касї з днем 31 серпня 1902	5.373 „	18 „
3. Цїнні папери фонду резервового	8.587 „	— „
4. Цїнні папери инші	42.560 „	— „
5. В щадници почтовій (оборот чековий)	5.653 „	37 „
6. В инших Товариствах і Банках	47.164 „	07 „
7. Рахунок біжучий з Тов. обезп. „Днїстер“	6.000 „	— „
8. На рахунку ріжних сторін	12 „	45 „
9. Сальдо коштів адмінїстрациї	7.814 „	20 „
Сума	1,340.654 К.	06 с.

Членів прибуло 36 з 36 уділ., убуло 5, остає з кінцем серпня 1902 всїх членів 2.286 з 2.375 деклярованими удїлами в сумі 11.875 кор. Стопа процентова від вкладок 4% від позичок удїлюваних з провізією на кошта адмінїстрациї 6½%

Львів дня 8. вересня 1902.

На підставі уповажненя Впр. і Всесьвітлїйшої Митр. консисториї у Львові, з дня 13 липня 1890 г. Ч. 5040. розпочинаю з днем 1. жовтня 1902. курс науки пінія і Уставу церковного і пінія хорального при церкві в Зборові.

Близші поясненя даю на жаданє письменно. **Т. Янїшевский в Зборові.**

З друкарнї Народової (Манецких), Львів, Коперника ч. 9.